

Homogamie a internet: Pomáhají online seznamky rozumět výběrovému párování?¹

Markéta Šetinová, Institut sociologických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova

Homogamy and the Internet: Can Online Dating Sites Help Us Understand Assortative Mating?

ABSTRACT

Non-random selection of reproductive partners in the human population, i.e. assortative mating, has been a stable occurrence for decades and across societies, including the Czech Republic. Social sciences have paid primary attention to homogamy, marriage between similar partners, also due to its potential impact on society. High levels of homogamy in a society may imply high closedness of the different groups, prevent social mobility, suggest racial tensions, or lead to higher inequality.

Three factors are deemed as responsible for homogamy. Structural factors are represented by the partners' physical closeness as they meet, for example, at school or other institutions. Second, there are individual factors, namely one's personal preferences for a relationship with someone similar to one. Finally, social factors represent the influence of social groups as they have their own stake in preserving group cohesion through marriage between their members. However, evidence of assortative mating and its mechanisms mostly comes from attitudinal data or questionnaire surveys, which make it difficult to differ between individual and structural factors, among others. In this review article, I focus on the potential of data from online dating sites to help us better understand assortative mating. Is the Internet changing the ways people meet? How does assortative mating work in the online environment and what can it tell us about the mating process in general?

KEYWORDS:

homogamy
assortative mating
online dating
partner selection

DOI LINK:

<http://doi.org/10.13060/1214438X.2018.116.417>

¹ Tato publikace vznikla v rámci projektu GA UK (829417) „Seznamování přes internet: Dopad online seznamek na hledání partnera“ a GA ČR (17-12099S) „Změna poměru mužů a žen ve vyšším vzdělání a transformace sňatkového trhu“

The paper starts by presenting the main theories of assortative mating and adding information on the specifics of the online environment. There are basically two contradictory expectations of the effect of the Internet on the mating process. The first group assumes that the easy access to thousands of potential partners across all sociodemographic groups an online dating service provides, plus the absence of direct influence of intermediaries such as community members, will lead to higher diversity of the ensuing marriages. In short, the level of assortative mating will decrease. The opposite expectation is based on the assumption that people generally prefer contact with similar partners and online dating services help them more effectively filter mates by preferred criteria, thus avoiding contact with people who do not fit their expectations. As a result, assortative mating will grow.

The theory section is followed by a review of contemporary international research of online dating services with regard to assortative mating. I conclude the detailed review by arguing that the human preference for similar partners occurs in the online environment as well, and therefore, assortative mating likely cannot be explained by structural factors only. Moreover, all points to the fact that data from real-life user interaction in online dating services can importantly widen our knowledge of assortative mating.

Láska není tak náhodná, jak nám občas může připadat. Vše nasvědčuje tomu, že zvířata i lidé preferují reprodukční partnery, kteří jsou jim podobní. V přírodě si zvířecí páry odpovídají především fyzicky, třeba velikostí nebo barvou, v lidské populaci nacházíme rozsáhlou evidenci pro podobnost párů především na základě sociodemografických charakteristik [Kalmijn 1998]. Prakticky to ve společnosti znamená, že vysokoškolačky mají tendenci provdat se za vysokoškolačky, křesťané si častěji za životní partnery volí křesťanky a běloši preferují bělošky. Tento nenáhodný výběr sexuálních partnerů v rámci reprodukce nazýváme výběrovým párováním. Ve společenských vědách používáme jako ukazatel výběrového párování homogamii, tedy manželství mezi lidmi s podobnými charakteristikami, například vzděláním, náboženstvím nebo etnicitou. Dekády výzkumu potvrzují, že tendenci k homogamii v základních charakteristikách pozorujeme jako víceméně stabilní jev napříč společnostmi (shrnutí výzkumů ve společenských vědách se věnují například [Kalmijn 1998] a [Schwartz 2013]).

Jak homogamie vlastně vzniká? Obecně máme pro vzorce homogamního chování k dispozici tři potenciální vysvětlení neboli mechanismy [Kalmijn 1998]. Prvním je fyzická blízkost podobných partnerů, například díky seznámení se ve škole nebo skrz další instituce, tedy tak zvané strukturální faktory. Seznámit se lze jen s tím, koho reálně potkáváte. Druhým jsou individuální faktory, tedy preference jednotlivce pro vztah s partnerem, který mu je podobný. S takovým partnerem se lépe navazuje konverzace i vychovávají děti. Třetí mechanismus je sociální, tedy vliv sociálních skupin na jednotlivce. Skupiny mají vlastní zájem na udržení koheze komunity skrz manželství jejich příslušníků. Předmětem akademické diskuze nadále je, zda má jeden z těchto mechanismů primární roli, případně jaké je jejich vzájemné působení. Zde ale tradiční výzkum často naráží na limitaci dat.

Většina studií homogamie se opírá o pozorování již vzniklých svazků, například využívá data ze sčítání lidu nebo dotazníkových šetření. Sociodemografické údaje sezdaných párů nám ale neřeknou nic o tom, kdy a jak podobnost vznikla. Byli si jednotlivci podobní už ve chvíli, kdy se seznámili, nebo se stali podobnými až v průběhu vztahu? Zcela konkrétně – našla si vysokoškolačka partnera vysokoškoláka, nebo si našla partnera středoškoláka, kterého namotivovala ke studiu? Výsledek je v dotaznících stejný, mechanismus vzniku homogamie ale zcela odlišný. Další způsob měření homogamie je pomocí postojových dotazníků, kde respondenti udávají své preference ohledně potenciálních partnerů [Katrňák 2008]. Postoje jsou ale náchylné ke zkreslení z důvodu stylizace respondenta (tzv. sociální desirabilita odpovědí). Toto zkreslení pozorujeme například u otevřenosti vůči partnerovi z jiné etnické skupiny: v postojových dotaznících udávají lidé vysokou toleranci k meziethnickým sňatkům, reálně k nim ale dochází velmi zřídka [Wang 2012].

S ohledem na limitace tradičního výzkumu jsou velmi zajímavá právě data ze seznamek, která umožňují sledovat reálné uživatelské chování v první fázi hledání partnera. Nemusíme se tedy zabývat otázkou, kdy podobnost páru nastala, ani brát v potaz sociální desirabilitu. Data ze seznamky navíc nabízí velký detail analýzy, od bohatých sociodemografických údajů uživatelů (některé seznamky jsou například propojené s Facebookem nebo Instagramem), po informace o uživatelské interakci. Jaká kritéria volí uživatelé, když potenciální partnery na seznamce vyhledávají? Koho kontaktují? Kdo jim odepisuje? Jak dlouho si píší? Dokážeme tak například velmi jednoduše vyhodnotit, jaké pohlaví má k homogamním vztahům větší tendenci, což je informace, kterou z tradičních dat získáváme jen těžko.²

Online seznamování nenabízí jen zcela nová data, ale také zásadně mění způsob poznávání potenciálních partnerů: jednotlivci se pohybují v prostředí, kde mají neomezený přístup k celému spektru nezadaných. Proměňuje tato skutečnost typ partnera, kterého si hledají? Není výběrové párování jen důsledkem seznamování v offline prostředí, kde na rozdíl od internetu nemáme jednoduchý přístup k lidem z jiných sociálních skupin? Nebo naopak bude online seznamování – i díky jednoduchému filtrování v databázi nezadaných – výběrové párování podporovat a zvyšovat? Tyto otázky jsou namísto především v posledních letech, kdy internet pomalu nahrazuje tradiční formy hledání partnera, jako je seznámení ve škole, přes společné přátele nebo v práci [Rosenfeld, Thomas 2012]. Mezi manželstvími uzavřenými v letech 2005–2012 v USA bylo 35 % započato online [Cacioppo, Cacioppo, Gonzaga, Ogburn, VanderWeele 2013] a 11 % všech amerických dospělých přiznává osobní zkušenost s online seznamkou [Smith, Duggan 2013]. Ač pro Česko nemáme příliš reprezentativních dat, vše napovídá tomu, že zájem o seznamky také narůstá [Syslová 2011]. Zatímco ještě pár let zpátky se k seznamování přes internet uchýlovali především vysokoškolsky vzdělaní lidé z větších měst, které lákala efektivita online seznamování, dnes se minimálně v USA sociodemografie seznamkových uživatelů do velké míry podobá běžné populaci lidí bez partnera a s přístupem k internetu [Sautter, Tippett, Morgan 2010]. Z okrajové aktivity se tedy stává norma – promění naši volbu partnera?

² Pro malý příklad možných analýz uživatelského chování na seznamce doporučuji blog Christiana Ruddera, matematika a zakladatele jedné z největších světových seznamek OkCupid (theblog.okcupid.com).

Současný výzkum výběrového párování v online prostředí se soustřeďuje především na dva aspekty. Zaprvé, zda již dříve identifikované šablony homogamního chování v offline světě odpovídají i párování v online prostředí. Zadruhé, pokud tendenci k výběrovému párování nacházíme, jak mohou zcela nová data ze seznamky rozšířit naše porozumění tomuto fenoménu. Na tyto dvě hlavní otázky se zaměřuje i má přehledová studie, která se skládá ze dvou sekcí. V první se soustřeďuji na existující vysvětlení výběrového párování, která dále rozšiřuji o aspekt online prostoru. Druhá sekce shrnuje dosavadní empirické poznání v problematice výběrového párování s ohledem na náboženství, etnicitu a vzdělání. Nejprve představuji tradiční výzkum „offline“ prostředí, kde cituji studie vycházející z výběrových šetření i z demografických dat. Navazuji prvními výzkumy online prostředí a názorně vysvětluji, jakým způsobem mohou data z online seznamek rozšířit naše porozumění výběrovému párování.

Vysvětlení výběrového párování: Teorie

Lidské preference hledat si partnery „sobě podobné“ si společnost všímá už od Aristotela a společenské vědy se tímto fenoménem zabývají nejméně od začátku 20. století [McPherson, Smith-Lovin, Cook 2001]. Obecně nazýváme vyšší frekvenci kontaktu s lidmi, kteří jsou si v určitých charakteristikách podobní, pojmem homofilie. Tu nepozorujeme jen v rámci partnerských vztahů, ale silně také v přátelství [Verbrugge 1983], v komunitách nebo v pracovních kolektivech [Ibarra 1997]. Největší akademický zájem vzbuzuje právě homogamie při výběru partnera, a to díky svému potenciálnímu dopadu na společnost. Vysoká homogamie ve společnosti může znamenat velkou uzavřenost jednotlivých skupin, zabraňovat sociální mobilitě a například u etnické homogamie i poukazovat na rasové napětí ve společnosti [Allport 1954]. Nejvíce akademické, ale i mediální pozornosti přitahuje možný dopad výběrového párování na stoupající nerovnost [např. The Economist 2014]. Ve chvíli, kdy bohatý jedinec spojí své vysoké příjmy s bohatým partnerem, rozdíl mezi takto vzniklým párem a chudým párem bude výrazně vyšší, než kdyby se bohatí a chudí partneři párovali náhodně. Homogamní manželství tak teoreticky mají potenciál zvyšovat nerovnost celé společnosti a nejen proto má smysl pochopit, co za nimi stojí [Schwartz 2013].

Pro tendence k výběrovému párování existuje rozsáhlá evidence. Vysvětlit a empiricky doložit mechanismy, které jsou za pozorovanými vztahy, je ale pro akademický výzkum stále výzvou. [Kalmijn 1998] shrnuje tři faktory, kterými společenské vědy výběrové párování vysvětlují: individuální, strukturální a sociální. [Schwartz 2013] tyto faktory dále rozvíjí o trendy, které vysvětlují zesílení nebo snížení výběrového párování v čase a s ohledem na proměny společnosti. V této části jejich práci shrnuji a rozšiřuji o hypotetické dopady online prostředí na výběrové párování.

Strukturální faktory

Tradiční sňatkový trh je přirozeně limitován příležitostmi fyzického kontaktu jednotlivců: vztahy se nejjednodušeji navazují s lidmi, které potkááte pravidelně. Lidé málokdy hledají partnera účelově, seznámení je spíše vedlejší produkt jejich aktivit v rámci institucí a sociálních skupin, do kterých přirozeně patří [Kalmijn 1998]. Mezi nejčastější místa seznámení již dlouhou dobu patří škola, práce a přátelské skupiny, tedy místa, která se vyznačují velkou mírou homogenity a kde lidé tráví většinu svého bdělého času [Rosenfeld, Thomas 2012]. Kalmijn [1998] teoretizuje, že čím vyšší homogenita jednotlivců v rámci populace, tím nižší je pravděpodobnost kontaktu s jinou skupinou. Toto platí na úrovni státu, ale například i na úrovni školy nebo sousedství. Kromě velikosti sociální skupiny na sňatkovém trhu je důležité i její geografické rozložení: početně malá skupina s vysokou koncentrací na jednom místě bude jevit vyšší úroveň homogenie [Blau, Blum, Schwartz 1982]. Strukturální faktory jako příležitosti a omezení v hledání partnera tedy podporují výběrové párování bez ohledu na jednotlivcovy preference. Lidé musí svůj protějšek vybírat z jednotlivců, kteří jsou k dispozici.

Díky seznamování přes internet by strukturální faktory mohly hypoteticky zeslábnout [Rosenfeld, Thomas 2012]. Na online seznamkách má jednotlivec možnost vystoupit ze svých běžných sociálních kruhů a institucí a potkat potenciální partnery, které by v offline světě fyzicky neměl příležitost poznat. Právě tato skutečnost je důležitým důvodem, proč se lidé rozhodnou s online seznamováním začít: cítí, že v offline světě jsou jejich možnosti seznámení vyčerpány, a začnou hledat partnera účelově. Seznamka jim na pár kliků zprostředkuje kontakt s lidmi z jiných sociálních a třeba i geografických skupin. Pokud by výběrové párování bylo ovlivněno především strukturálními faktory, a nikoliv preferencemi, v rámci seznamování přes internet by se nemuselo projevat nebo by mělo být slabší.

Individuální preference

Lidé hledající partnera se pohybují na tak zvaném sňatkovém trhu, kde své potenciální partnery hodnotí na základě socioekonomických a kulturních zdrojů [Becker 1973; Oppenheimer 1988]. Jakmile se dvojice sezdá, své zdroje zkombinují a odvíjí od nich například svůj společenský status. Ani jedna strana nechce manželstvím klesnout statusem a hledá si tak partnera s co nejvyšším příjmovým potenciálem. Kulturní zdroje jako hodnoty, společný jazyk nebo postoje nejsou na rozdíl od těch ekonomických při výběru partnera založené na maximalizaci, ale na podobnosti. Lidé preferují kulturně podobné partnery, protože s lidmi ze stejného kulturního prostředí je snadnější komunikace, trávení volného času i výchova dětí [Kalmijn 1994]. Maximalizace ekonomických zdrojů a preference pro podobnost v kulturních aspektech však v rámci sňatkového trhu v konečném důsledku obě vedou k homogamii. V prvním případě se bohatí lidé párují spolu, zatímco ti chudší na sebe zbydou. A přestože kulturní zdroje nemusí nutně znamenat podobnost v dalších charakteristikách (například v úrovni vzdělání nebo etnicity), často s nimi silně korelují a podporují tak výběrové párování v celé škále sociodemografických charakteristik [Kalmijn 1998].

Pokud jsou tedy dominantním mechanismem výběrového párování individuální preference, tak s ohledem na ekonomické i kulturní zdroje lze v online prostředí očekávat, že výběr partnera na základě těchto charakteristik by se mohl stát ještě efektivnějším [Potarca 2017]. Většina uživatelů online seznamek již na svém veřejném profilu uvádí nejvyšší dosažené vzdělání a u některých seznamek je možné zadat i majetek a úroveň příjmu. Stejná situace platí pro kulturní zdroje: součástí běžných profilů jsou i hodnotové ukazatele jako například náboženství. Seznamky, které své uživatele propojují pomocí algoritmů, tak většinou činí na základě odpovědí na postojové otázky. Uživatelé tedy vidí, kdo z potenciálních partnerů odpovídal na otázky podobně, a seznamka ty s nejvyšší shodou pak podporuje v individuálním kontaktu. Z pohledu fungování sňatkového trhu online seznamky tedy přináší lepší informovanost o potenciálních partnerech, a tak i snadnější možnost zvýšit nebo zachovat svůj ekonomický i kulturní status. Hypoteticky by tedy mělo výběrové párování v online prostředí přetrvávat a díky menším bariérám v hledání možná i sílit.

Se zvyšující se rovností mužů a žen se předpokládají další proměny sňatkového trhu, které ale budou homogamii spíše posilovat. Ve chvíli, kdy i od žen očekáváme příspěvek do rodinného rozpočtu, muži budou na svatebním trhu preferovat partnerky s vysokým příjmem [Sweeney, Cancian 2001]. V rovnější společnosti je také více příležitostí ženu se stejným socioekonomickým statutem potkat, jak fyzicky, tak v online prostředí. Počet žen na vysokých školách ve většině rozvinutých zemí předčil počty mužů a ženy čím dál častěji i během pracovního života vstupují do „mužských“ odvětví [Esteve, García-Román, Permanyer 2012]. Tyto dva trendy tedy mluví pro nárůst homogamie v rámci online i offline seznamování. Na druhou stranu, [Sweeney 2002] teoretizuje, že ve chvíli, kdy ženy nebudou závislé na příjmu svého partnera, mohou hledání partnera věnovat více času a jejich preference se mohou přeorientovat na jiné charakteristiky, než je příjem. To by homogamii alespoň v některých aspektech mohlo snižovat. Není ale vyloučené, že tyto všechny trendy působí současně: některé aspekty vyšší rovnosti mezi pohlavími výběrové párování zvyšují a další ho ve stejný moment snižují [Schwartz 2013].

Sociální faktory

Dalším faktorem, který podporuje výběrové párování, je působení sociálních skupin na jednotlivcův výběr partnera. Sociální skupiny mají tradičně zájem na tom, aby se jejich členové párovali mezi sebou – zajistí tak soudržnost skupiny i její kontinuitu do budoucích generací. U svých členů tedy podporují identifikaci se skupinou, která se může odvíjet od společné historie a hodnot nebo od jinakosti v porovnání s okolím, což nejčastěji pozorujeme u etnických skupin. Jednotlivcova síla identifikace se skupinou a tedy i sklon k homogamii se často odvíjí od uzavřenosti skupiny. Vedle pozitivní podpory k výběru partnera ze stejné skupiny jsou skupinové sankce druhým mechanismem, kterým sociální skupiny přispívají k výběrovému párování. Může se jednat o neformální sankce, například otevřený nesouhlas rodičů manželského páru se sňatkem, až o formální zákaz smíšeného manželství. To například historicky vidíme u církve,

kteřá nepovolovala manželství lidí rozdílného náboženství, nebo v USA, kde v období segregace nebylo dovoleno manželství mezi bělochy a černochoy [Kalmijn 1998].

Trendy v souvislosti s vlivem sociální skupiny na výběrové párování se často odvíjí od modernizační teorie. Vzhledem k tomu, že lidé v západoevropské společnosti svou identifikaci a úspěch čím dál častěji odvozují od získaných charakteristik (například vzdělání) oproti těm vrozeným nebo jinak připsaným (například rasa nebo náboženství), očekáváme pokles vlivu tradičních sociálních skupin jako církve nebo rodiny na výběr partnera. Naopak výběrové párování v rámci získaných charakteristik, především vzdělání, by mělo přetrvávat [Schwartz 2013; Rosenfeld, Thomas 2012]. Toto se samozřejmě velmi jednoduše může projevit i v rámci online seznamek, kde se navíc ve větší míře seznamují lidé nad 35 let, s již rozběhnutou kariérou, a vliv získaných charakteristik by tímto samovýběrem mohl být ještě posílen. Lze tedy očekávat, že na seznamkách najdeme silnější výběrové párování na základě vzdělání, ale vliv náboženství nebo etnicity jako vrozených charakteristik by měl být slabší.

Výběrové párování v datech

Jak měřit míru výběrového párování ve společnosti a mapovat jeho trendy? Jednou možností je absolutní míra homogamie, kdy se pomocí popisných nástrojů díváme na procento homogamních párů z celkového množství uzavřených manželství. Toto číslo je ale v čase náchylné ke zkreslení kvůli měnící se kompozici sociálních skupin v populaci [Schoen, Weinick 1993]. Pokud se kompozice začne měnit, například přibude více vysokoškoláků nebo se společnost stane více multikulturní, ve srovnáních absolutních čísel budeme pozorovat trendy reflektující změny v kompozici a ne ve sklonu k výběrovému párování. Většina výzkumů proto používá relativní míru výběrového párování, která kompozici společnosti zohledňuje a ukazuje šance jednotlivce na uzavření homogamního sňatku. Poměry šancí se pak využívají ke srovnání šance na homogamní vztah jednotlivce s určitou charakteristikou (např. žena s VŠ) a šance jednotlivce s odlišnou charakteristikou (např. žena se ZŠ). V praxi to znamená využití analytických nástrojů, které dokáží měřit šance a jejich poměry, například log-lineární modely a multinomické logistické regrese [Katrňák 2008].

Výběrové párování pozorujeme v mnoha charakteristikách – nejen sociodemografických, ale i osobnostních nebo fyzických. V empirické části se věnuji jen etnicitě, vzdělání a náboženství. Tímto výběrem zprvé navazuji na shrnutí [Kalmijn 1998] a [Schwartz 2013]. Zadruhé tak vybírám charakteristiky, pro které existuje dostatek evidence v offline výzkumech a zároveň se jim aspoň v nějaké míře věnují výzkumy online prostředí. Nejprve představuji závěry tradičního výzkumu výběrového párování, které povětšinou využívají data z výběrových šetření nebo demografická data a často prezentují vývoj výběrového párování v čase. Pokud uvádím procenta, odkazuji na absolutní míru výběrového párování. Pokud uvádím šance, jedná se o relativní míru. Následně navazuji prvními výzkumy online prostředí, které analyzují reálné uživatelské

chování. Tato data jsou vždy plně anonymizovaná a jejich analýza probíhá se souhlasem seznamovací služby³.

Náboženství

Výběrové párování s ohledem na náboženství je po dekády stabilně pozorovaným jevem napříč společnostmi. Blackwell a Lichter [2004] ukazují, že náboženská homogamie je v USA stále normou pro všechna náboženství a všechny druhy svazků od randění přes kohabitaci až po manželství. Silnou preferenci pro svazek mezi lidmi stejného náboženství pozorujeme mimo jiné i v Německu [Klein, Wunder 1996], v Nizozemsku [Kalmijn, Graaf, Janssen 2005], Irsku [O'Leary 2001] a Libanonu [Klat, Khudr 1986]. Nejvyšší míru homogamie nacházíme u uzavřených náboženských skupin, například u židů v USA (kolem 80 %) nebo u katolíků a protestantů v severním Irsku, což odpovídá teoretickým předpokladům plynoucím z jednotlivcovy identifikace se sociální skupinou [Kalmijn 1998]. Náboženská homogamie je samozřejmě nejrelevantnější v zemích s vysokou religiozitou obyvatelstva [Katrňák 2008]. V Česku se tématu náboženské homogamie výzkum příliš nevěnoval, i vzhledem k tomu, že Česko patří k nejsekulárnějším zemím v Evropě [Hamplová 2000].

Míra nábožensky smíšených manželství se v posledních dekádách zvyšuje, a to především u liberálnějších náboženských skupin a u lidí s vyšším vzděláním [Sherkat 2004]. Nacházíme tu oporu pro modernizační teorii, i když tento faktor bude do určité míry souviset i s klesajícím významem náboženství v některých západních společnostech [Katrňák 2008]. Velká výzkumná pozornost se věnuje také souvislosti mezi náboženskou homogamií a vyšší spokojeností manželů se svazkem, kterou především na amerických datech pozorujeme již několik generací [z novějších např. Curtis, Ellison 2002]. Myers [2006] si ale na longitudinálních datech všímá, že souvislost mezi náboženskou homogamií a manželskou spokojeností v posledních letech klesá. U mladých manželských párů zaprvé častěji pozorujeme náboženskou heterogamii a zadruhé u nich má tento druh svazku menší vliv na manželskou spokojenost. To by hypoteticky mohlo souviset se sekularizací společnosti i nižším významem sociálních skupin: manželé v nábožensky heterogamních svazcích nemusí čelit nepochopení nebo sankcím.

Výzkumů zaměřených na výběrové párování s ohledem na náboženství v online prostředí je velmi málo. Zčásti proto, že lidé na mainstreamových seznamkách často své náboženství neuvádějí. Ti jednotlivci, pro které je náboženství u partnera velmi důležité, se pravděpodobně budou rovnou seznamovat přes specializované náboženské seznamky jako je například JDate nebo Christian Connection, v českém prostředí pak třeba přes seznamku serveru Katolík.cz. Fiore a Donath [2005] analyzují profily a soukromé konverzace více jak 200 tisíc uživatelů anonymní

³ Ve většině případů zůstává jméno konkrétní seznamky známo jen konkrétním výzkumníkům – pokud se ve výzkumném textu jméno seznamky vyskytuje, vždy uvádím. Naprostá většina seznamek analyzuje data i pro své vlastní potřeby, interně nebo externě, a v obchodních podmínkách tuto skutečnost sdělují svým zákazníkům.

americké seznamky s ohledem na výběrové párování, od fyzického vzhledu po sociodemografické ukazatele. Potvrzují, že ve srovnání s dalšími sociodemografickými ukazateli je právě náboženství charakteristikou, kde uživatelé často volí možnost „preferuji neuvádět“.

Přesto nějakou oporu pro výběrové párování na základě náboženství v online prostoru nacházíme. Fiore a Donath [2005] vypočítávají o 17 % vyšší šanci na kontakt mezi lidmi se stejnou náboženskou afiliací, než jaká by vznikla náhodně. Podobné číslo ve svých analýzách pozorují i [Hitsch, Hortacsu, Ariely 2006], kteří mají k dispozici informace a uživatelské chování z více než 22 000 profilů online seznamky z amerického Bostonu a San Diega. V jejich datovém souboru mají vyšší preferenci pro partnery se stejným vyznáním ženy. Tyto výsledky reflektují i vlastní analýzy seznamky OKCupid – lidé si zpravidla vymění více zpráv s uživateli se stejným náboženstvím, ale tento trend neodpovídá všem náboženstvím a u většiny uživatelů není nijak silný [Rudder 2009].

Lze konstatovat, že míra náboženské homofilie v online prostředí je v porovnání s offline prostředím nízká. Vystávají ovšem otázky, nakolik to znamená větší otevřenost lidí na online seznamkách kontaktovat potenciální partnery z jiné náboženské skupiny a jak velkou roli hraje absence dat o náboženství u většiny profilů nebo existence specializovaných seznamek. Je pravděpodobné, že lidé na svých profilech náboženství hned neuvádí, ale v následných konverzacích nebo prvních schůzkách tato informace zazní a uživatelé se na jejím základě rozhodují, zda v kontaktu pokračovat. Srovnání sociodemografických ukazatelů u již vzniklých svazků totiž naznačuje, že jednotlivci preferují partnera stejného vyznání podobnou měrou, ať se seznámili online nebo offline. Potarca [2017] na amerických panelových datech ukazuje, že náboženská homogamie je stejná u párů, které se poznaly online a v heterogenních offline prostředích, například v práci. Je ale silnější u dvojic, které se potkaly v homogennějším kontextu, například skrz školu nebo rodinu. Toto zjištění tedy potvrzuje vliv strukturálních faktorů, na druhou stranu rozhodně nevylučuje osobní preferenci pro partnera stejného náboženství.

Vzdělání

Nejspíš nejvíce společenskovedních prací o výběrovém párování se zaměřilo na homogamii ve vzdělání, tedy preferenci pro partnera se stejným vzděláním. Nejvyšší dosažené vzdělání jednotlivce silně koreluje s jeho nebo jejím socioekonomickým statusem a tento typ výběrového párování tak ovlivňuje úroveň sociální mobility ve společnosti a proměňuje sociální struktury [Ultee, Luijckx 1990]. Evidenci pro homogamii s ohledem na vzdělání nacházíme napříč fází vztahu [Blackwell, Lichter 2004] i napříč společnostmi, od dlouhé tradice výzkumu v anglosaských zemích [například v USA: Rosenfeld 2008; v Británii: Halpin, Chan 2003] po západní Evropu [pro Španělsko: Esteve Palós, Cortina 2006; pro Francii: Goux, Maurin 2003], střední Evropu [Katrnak, Kreidl, Fonadova 2005], Latinskou Ameriku [Esteve, López, McCaa 2013] i jihovýchodní Asii [Smits, Park 2009].

Šablona vzdělanostní homogamie se ale napříč zeměmi liší, což ve svém výzkumu srovnávajícím 65 zemí potvrdili i [Smits, Ultee, Lammers 1998]. Ukazuje se, že demokratické společnosti mají nižší míru vzdělanostní homogamie, stejně jako země s protestantskými kořeny. Zajímavý je závěr ohledně ekonomického rozvoje, který má na výběrové párování s ohledem na vzdělání zřejmě non-lineární vztah (ve tvaru obráceného U). Nejdříve s růstem ekonomické úrovně roste i výběrové párování, v určitý bod se ale zlomí a klesá. Smits s kolegy [1998] se domnívají, že s rostoucí industrializací nahrazuje úroveň vzdělání u partnera připsané charakteristiky a vliv rodičů, v souladu s modernizační teorií. Jak ale společnost bohatne, význam statusu se snižuje, do popředí vstupují individuální faktory a výběrové párování upadá.

S mezinárodním srovnáním na [Smits et al. 1998] navazují [Domański, Przybysz 2007], kteří porovnávají vzdělanostní homogamii ve 22 evropských zemích. Nejvyšší úroveň výběrového párování nachází v postkomunistických společnostech jako je Slovensko, Česká republika nebo Polsko, kde autoři dále rozvíjí modernizační teorii tím, že odklon od komunismu ke kapitalismu zvýšil provázanost vzdělání se socioekonomickým statusem, a tedy preferenci pro vzdělanostní homogamii. Dle [Katrňák 2008] tento závěr není zcela přesný. Na českých datech z let 1974 až 2004 ukazuje, že „pravidlo vzdělanostní homogamie proměna společenského uspořádání od socialismu ke kapitalismu nepoznamenává. Pouze posiluje jeho intenzitu. Vysokoškolsky vzdělaní muži a ženy měli největší šance na vzdělanostně homogamní sňatek v socialismu a mají je i dnes“ [Katrňák 2008: 88].

Mnohem náročnější otázkou je, zda se výběrové párování s ohledem na vzdělání s časem zvyšuje nebo snižuje, a to i kvůli rozdílným přístupům k metodologii. Otázka trendů zaměstnává především americké výzkumníky. Absolutní míra vzdělanostní homogamie v USA roste vzhledem k lepšímu přístupu žen ke vzdělání, zda roste i relativní míra homogamie je nejasné: například [Hou, Myles 2008] pozorují nárůst relativní vzdělanostní homogamie, další spíše stabilní nebo klesající trend [Fu, Heaton 2008]. Česká data ale ukazují, že trend homogamie je za poslední tři dekády spíše stabilní a homogamních je necelých 60 % svazků [Katrňák 2008].

I v online prostředí nacházíme evidenci pro vzdělanostní homofilii. Vše ale nasvědčuje tomu, že neplatí vždy a pro všechny sociodemografické skupiny. Dle již zmíněného výzkumu americké seznamky od [Hitsch et al. 2006] jsou to především ženy, které hledají muže se stejným vzděláním. Pokud se žena rozhodne muže na seznamce oslovit jako první, s největší pravděpodobností kontaktuje muže s podobným vzděláním, zejména jedná-li se o vysokoškolačku. Homogamní šablonu hledání partnera nachází [Hitsch et al. 2006] i u mužů se středoškolským vzděláním, ale ne u mužů-vysokoškoláků, kteří stejně často kontaktují i ženy s nižším vzděláním.

Skopek, Schulz a Blossfeld [2011] se zaměřují na prvotní kontakt uživatelů německé seznamovací služby: jejich data zahrnují informace z uživatelských profilů a konverzace mezi nimi. Nacházejí potvrzení pro homofilní výběr partnera na základě vzdělání, tedy že podobnost ve vzdělanostní úrovni signifikantně zvyšuje šanci prvního kontaktu mezi dvěma uživateli. Stejně jako u [Hitsch et al. 2006] pozoruje větší ochotu mužů kontaktovat ženy s nižším vzděláním, ale ženy jen výjimečně odepisují mužům, kteří mají nižší vzdělání než ony.

Hitsch, Hortacsu a Ariely [2008] dále porovnávají míru výběrového párování mezi vzorkem uživatelů již zmíněné seznamky v Bostonu a San Diegu s daty reálných sezdaných párů v těchto dvou metropolích, které mají ze sčítání lidu. Za pomoci Gale-Shapley modelu zkoumají, zda by dynamika na online seznamce vytvořila stejnou šablonu výběrového párování, jako pozorují v offline prostoru. Uzavírají, že s ohledem na věk a etnicitu by se tak stalo, ale u vzdělání by výsledná míra výběrového párování byla zřejmě nižší. Ač i na seznamce ukazují lidé preferenci pro partnera se stejným vzděláním, vysoká míra (60 %) výběrového párování s ohledem na vzdělání ve vybraných dvou metropolích je zřejmě ovlivněna strukturálními faktory, konkrétně seznamováním v rámci institucí, kde lidé potkávají především protějšky stejné vzdělanostní úrovně.

Z uvedených zjištění vyplývá, že v online prostoru sklon k výběrovému párování s ohledem na vzdělání nacházíme, avšak tíhnou k němu spíše ženy než muži. Roli mohou hrát sociální faktory, například větší stigma pro ženy, které naváží vztah s méně vzdělaným, a tedy statusově nižším, mužem. Nebo pozorujeme dopad individuálních faktorů, kdy žena bere nízké vzdělání jako signál nižší finanční bonity potenciálního partnera. Na druhou stranu, výběrové párování s ohledem na vzdělání je na internetu v celkové míře zřejmě nižší, než pokud se lidé seznamují offline, což poukazuje na vliv strukturálních faktorů: střední a vysoká škola jsou jedny z nejčastějších míst k seznámení [Rosenfeld, Thomas 2012].

Etnicita

Dalším silným faktorem výběrového párování je etnicita. Bez ohledu na to, zda jednotlivec hledá životního partnera nebo nezávazné rande, jeho preference pro partnera ze stejné etnické skupiny je velmi silná [Blackwell, Lichter 2004]. Míra mezietnického manželství bývá často považována za dobrý ukazatel vztahu etnických skupin na celospolečenské úrovni a tudíž se téma etnické homogamie stalo výzkumně atraktivním tématem [Kalmijn 1998].

I vzhledem k historii země proběhlo nejvíce výzkumu zaměřeného na homogamii rasy a etnicity v USA. Rosenfeld [2008] dochází k závěru, že rasa je v USA „pořád nejsilnější sociální bariérou na sňatkovém trhu“. Přestože v průzkumech veřejného mínění se proti smíšeným manželstvím vyjadřuje jen méně než 10 % Američanů, reálně k nim dochází jen velmi málo [Wang 2012]. Americký běloch má přibližně čtyřikrát větší pravděpodobnost homogamie než heterogamie [Kopf 2016]. Rasovou homogamii nacházíme i v dalších zemích s vyšší etnickou heterogenitou obyvatelstva, například v Německu [González-Ferrer 2005], Švédsku [Dribe, Lundh 2008] a Nizozemí [Kalmijn, van Tubergen 2006]. V Česku výzkum zaměřený na etnickou homogamii nevznikl, ale na Slovensku se tématu věnovali [Fónadová, Katrňák 2016]. U slovenských manželství uzavřených mezi lety 1992–2012 byla šance na etnický homogamní sňatek stabilně výrazně vyšší než na heterogamní, bez větších výkyvů a nejsilněji mezi Romy. Vzhledem k podobným reáliím v Česku se dá usuzovat, že i zde bude homogamie s ohledem na rasu a etnicitu přítomná a pravděpodobně vysoká.

I přestože výběrové párování v rámci rasy a etnicity je ve srovnání s dalšími charakteristikami výběrového párování velmi silné, analýzy posledních dekád ukazují lehce se zvyšující tendenci lidí tvořit mezietnické páry, a to jak v USA [Qian, Lichter 2007], tak v západní Evropě [Lucassen, Laarman 2009]. Vyšší ochotu navazovat mezietnické vztahy pozorujeme především u mužů a u mladších a vzdělanějších jednotlivců [Yancey 2007; Feliciano, Robnett, Komaie 2009]. Tento trend sice odpovídá předpokladům modernizační teorie, ale zatím se jedná o příliš malý efekt, který se navíc neprojevuje na všech datových souborech.

Do výběru partnera mimo svou etnickou skupinu se promítá i faktor společenské hierarchie etnických skupin, který různá etnika seřazuje do pomyslného žebříčku dle společenské vzdálenosti jednotlivých skupin [Gordon 1964]. Na základě této hierarchie by nejvíc preferovanými partnery v USA měli být běloši, následně Hispánci a Asiaté a na samém konci černoši. Právě vůči černochům jsou stále nejvíce rozšířené negativní postoje, především kvůli dlouhé historii rasismu mezi bělošskou většinou a černošskou menšinou [Feliciano et al. 2009]. V Evropě jsou Hispánci (Španělé) a Asiaté preferováni jako partneři spíše než Arabové nebo Afričané, vzhledem ke kulturním souvislostem a nově i negativním sentimentům plynoucím z imigrantských vln [Potárcá, Mills 2015]. Hierarchie etnických skupin je patrná i ze slovenských dat. Nejmenší pravděpodobnost heterogenních sňatků je mezi Slováky a Romy, jejichž vztahy jsou dlouhodobě vyhrocené, a sociální faktory, jako neformální sankce za sňatky s druhou skupinou, mohou hrát důležitou roli. U Maďarů, Čechů nebo Poláků žijících na Slovensku je sňatková heterogenita se Slováky výrazně vyšší [Fónadová, Katrňák 2016]. Je ale důležité mít na paměti, že definice etnicity je flexibilní a může se projevit v odpovědích respondentů: etnicky smíšená rodina se může považovat za Slováky, i když bychom ji mohli definovat i třeba jako romsko-maďarskou.

Velmi podobné trendy partnerských preferencí nacházíme i v prvních studiích romantického chování v online prostředí. Hitsch s kolegy [2006] v analýzách vychází z dat anonymní americké seznamky, která se na začátku seznamovacího procesu uživatelů ptá na preferenci etnicity partnera. Skoro 40 % žen uvádí, že hledá partnera stejné etnicity. To samé tvrdí jen 18 % mužů. Toto číslo se navíc liší v závislosti na etnicitě uživatele, nejvyšší preferenci pro stejnou etnicitu mají běloši, nejnižší černoši. Zadaná preference odpovídá i uživatelskému chování na samotné seznamce: i po kontrole dalších proměnných se ukazuje, že uživatelé mají silnou preferenci pro kontakt s lidmi stejné etnicity. A to i ti, kteří v úvodním dotazníku deklarují, že jim na etnicitě nezáleží.

Rozdíly v postojích k mezietnickému romantickému kontaktu různých sociodemografických skupin zkoumá také [Yancey 2007] pomocí analýz seznamky amerického serveru Yahoo, kde uživatelé zadávají seznamovací inzeráty. Nejvýraznějším faktorem se stejně jako u [Hitsch et al. 2006] ukazuje být pohlaví: muži jsou k navazování mezietnických vztahů přes online seznamku otevřenější než ženy. Na rozdíl od výzkumů offline svazků se v inzerátech Yahoo neukázaly rozdíly v postojích k mezietnickým vztahům mezi vzdělanostními nebo věkovými skupinami. Především vliv věku je ale pravděpodobně zkreslen demografií uživatelů Yahoo, kde jsou v převažující míře mladší ročníky.

Data ze seznamky serveru Yahoo používá také [Feliciano et al. 2009], který potvrzuje, že v online prostředí jsou k romantickému kontaktu s jinou etnickou skupinou otevřenější muži

než ženy. V datech se ukazuje i určitá rasová hierarchie: bílí Američané jsou nejotevřenější směrem k Hispáncům, na druhém konci spektra jsou lidé z Blízkého východu a jižní Indie. Toto zjištění odpovídá klasické verzi teorie asimilace, protože právě lidé z těchto zemí patří v USA mezi nové etnické skupiny.

Do analýz rasových preferencí svých uživatelů se pustila i jedna z největších amerických seznamek OkCupid. Její uživatelé vyplňují dotazník, na základě kterého jim pak seznamka nabízí protějšky, kteří odpovídali podobně. Zatímco v roce 2008 udávalo v dotazníku 42 % procent jejích uživatelů silnou preferenci pro vztah s partnerem stejné etnicity, v roce 2014 to už bylo jen 31 %. Pokud se ale podíváme na hodnocení atraktivity uživatelů, které seznamka také nabízí, rasové preference jednotlivců se mezi lety 2008 a 2014 příliš neproměnily: ženy všech ras nejlépe hodnotí muže stejné rasy, muži jsou k jiným etnicitám obecně otevřenější, ale penalizují černošky [Rudder 2014]. Ukazuje se tedy podobný trend jako v analýzách [Yanceyho 2007], [Feliciano et al. 2009] i [Hitsch et al. 2006].

Potárca a Mills [2015] kombinují data seznamky eDarling z několika evropských zemí s údaji o velikosti menšin napříč Evropou a nabízí tak unikátní mezinárodní srovnání partnerských preferencí v online prostředí. Podobně jako v USA, i Evropané bez ohledu na státní příslušnost preferují vztah s partnery ze stejné etnické skupiny. Čím větší velikost má etnická skupina v dané zemi, tím větší je preference jejich členů párovat se v rámci ní. Potvrzuje se i hierarchie etnických skupin napříč Evropou a lehce překvapivě se ukazuje silná preference pro navázání vztahu s Evropany u lidí všech ras a etnik. Zde je však důležité omezení kategorie „Evropan“, která nedovoluje analyzovat národnostní rozdíly v preferenci uživatelů, které se jistě vyskytují. V souladu s teorií asimilace má přítomnost cizinců v zemi pozitivní dopad na otevřenost lidí k romantickému vztahu s menšinou i v online prostředí. Zatímco v homogenním Polsku jsou preference pro partnera ze stejné etnické skupiny silné, v heterogenním Švýcarsku jsou lidé mezi-etnickým vztahům více otevřeni. Toto zhruba odpovídá i procentu mezi-etnických sňatků v daných zemích.

Zajímavou nástavbou na výzkumy jednotlivých sociodemografických ukazatelů v rámci výběrového párování je jejich vzájemná interakce, kterou seznamky umožňují analyzovat. Lin a Lundquist [2013] mají k dispozici více jak 9 milionů profilů a 200 milionů zpráv z jedné z největších amerických seznamek, kterou ale nejmenují. Ve svých analýzách potvrzují existenci rasové hierarchie, která odpovídá teoretickým předpokladům: nejvíce odpovědí od všech etnických skupin získávají běloši, uprostřed jsou Asiaté a Hispánci, černoši pak bývají nejčastěji ignorováni. Stejně jako v předchozích studiích, i v tomto případě jsou muži mezi-etnickému kontaktu otevřenější než ženy – je ale otázkou, zda je za tím větší rasová tolerance nebo naopak předpoklad, že ženy jiných etnik mají tradičnější přístup k manželství. Důležitým zjištěním je, že vzdělání neovlivňuje uživatelské etnické preference: vysokoškolské běloši obou pohlaví spíše reagují na bělocha bez vysokoškolského vzdělání než na černocha s vysokou školou.

Výzkumy výběrového párování s ohledem na etnicitu v rámci online seznamek zatím do velké míry potvrzují závěry, které pozorujeme v „tradičních“ výzkumech tohoto fenoménu. Rozšiřují je ale o zajímavá poznání: lidé mají pro partnera ze své etnické skupiny silnou preferenci

i ve chvíli, kdy mají díky online prostoru k seznámení s různými etnicitami jednoduchý přístup. Individuální preference je v tomto případě zřejmě silnější, než jsou strukturální faktory. Ženy upřednostňují partnery stejné etnicity častěji než muži a vše nasvědčuje tomu, že do výběru partnera v online prostředí se promítá nejen homofilie, ale i rasová hierarchie. Výběrové párování s ohledem na etnicitu je natolik silné, že ho příliš neredukuje homofilie ve vzdělávání, ale pravděpodobně ho snižuje celková společenská otevřenost k jiným národnostem. Podobně jako tradiční výzkumy, i data z online seznamek ukazují rozdíl mezi deklarovanou postojovou otevřeností lidí a jejich reálným chováním na seznamce. Online data navíc ukazují, že se jedná o tytéž uživatele: v jednu chvíli zadají, že jsou mezietnickému kontaktu otevřeni, za pár minut už ale komunikují jen s lidmi stejné etnicity.

Závěr

Predikce ohledně dopadu internetu na proces hledání partnera se dají shrnout do dvou v zásadě protichůdných očekávání. První skupina teoretizuje, že jednoduchý přístup k tisícům potenciálních partnerů napříč všemi sociodemografickými skupinami a hledání partnera zbavené přímého vlivu prostředníků, jako je vlastní komunita, povede k větší diverzitě vznikajících partnerství a výběrové párování tak bude klesat [Rosenfeld 2008]. Druhý tábor očekává opak. Vychází z předpokladu, že lidé obecně preferují kontakt s podobnými partnery a na online seznamkách mohou efektivněji filtrovat protějšky podle preferovaných charakteristik a zamezit tak kontaktu s lidmi, kteří neodpovídají jejich představám [Potarca 2017].

Empirický výzkum výběrového párování na internetu, především na online seznamkách, je stále v počátcích. Zatím vcelku konzistentně nachází podporu pro výběrové párování v online prostoru na základě hlavních sociodemografických charakteristik (etnicita, náboženství, vzdělání), a potvrzuje tak závěry tradičních výzkumů homogamie. Ač mají uživatelé internetu ničím neomezený přístup k potenciálním partnerům různorodých charakteristik, vybírají mezi nimi ty sobě podobné. Homogamní šablony, které pozorujeme online i offline, se tedy zřejmě nedají vysvětlit jen strukturálními faktory a příležitostmi k seznámení. Osobní preference jednotlivců pro podobnost je důležitá.

Stejně jako offline, obzvláště silnou tendenci k výběrovému párování online pozorujeme u etnicity [Hitsch et al. 2006]. Do internetového seznamování se promítají známé šablony rasové hierarchie a v zemích s vyšší tolerancí vůči různým etnikům vidíme i vyšší ochotu uživatelů online seznamek komunikovat s lidmi jiných etnicit [Potárcá, Mills 2015]. Zajímavé je, že ženy jsou k mezietnickému kontaktu méně otevřené než muži [Yancey 2007]. Podobně je tomu i u vzdělání, kde podporu pro výběrové párování nacházíme také disproporčně u žen. Jsou to především vysokoškolačky, které se neseznamují s muži s nižším statusem [Hitsch et al. 2006]. Přestože výběrové párování s ohledem na vzdělání online pozorujeme, vše nasvědčuje tomu, že v menší míře než u offline seznamování. Strukturální faktory tedy budou vysvětlovat aspoň část trendu, který se vyskytuje v offline datových souborech.

Trochu odlišný příběh o seznamování v online prostoru vypráví výběrové párování s ohledem na náboženství. Zatímco při offline seznamování je náboženská homogamie silná, při prvních kontaktech na online seznamkách tomu tak není. Výzkumy již vzniklých párů ale potvrzují, že i vztahy navázané online jsou nábožensky homogamní [Potarca 2017]. Za slabým trendem tak spíše může stát malá ochota uživatelů vyplňovat náboženské vyznání do svého profilu nebo seznamování nábožensky založených lidí na specializovaných seznamkách [Fiore, Donath 2005]. Stejně jako u předchozích charakteristik, i podobnost v náboženství preferují na seznamkách více ženy [Hitsch et al. 2006]. Vyšší tendence žen k výběrovému párování je sama o sobě zajímavým pozorováním. V souvislosti s interpretací [Kalmijn 1998] se nabízí dát tuto tendenci do souvislosti s nižší mírou hypogamie u žen a vidět etnicitu, socioekonomický status a do určité míry i náboženství jako ukazatel statusu, na který by mohly být ženy citlivější. Tyto závěry jsou ale na úrovni hypotéz a jejich potvrzení by vyžadovalo spíše kvalitativní výzkum.

Podle dostupných výzkumů uživatelského chování na seznamkách internet žádnou revoluci ve výběrovém párování nepřináší. Toto shrnutí dále potvrzuje [Potarca 2017], která srovnává míru endogamie u německých a amerických párů, které se poznaly online, s těmi, které se potkaly v tradičnějším prostředí. Šablony výběrového párování nachází u všech párů, bez ohledu na místo seznámení. Nejsilnější sklon k endogamii pozoruje u párů, které se seznámily ve škole nebo skrz rodiny, slabší je naopak u těch, které se potkaly online nebo skrz přátele. Výsledky však může zkreslovat relativně malá velikost vzorku párů, které se poznaly online – u obou zemí je to méně než 10 % z celkového počtu analyzovaných párů. I přesto nic nenasvědčuje tomu, že by výběrové párování v online prostředí bylo výrazně jiné než offline.

Samotné seznamky navíc samy cítí, že lidé preferují kontakt s podobnými protějšky. Některé seznamky se specializují pouze na seznamování na základě jednotlivých charakteristik. Můžou to být náboženské seznamky (JDate.com pro židy nebo Muslima.com pro muslimy), elitní seznamky (třeba The League zaměřená jen na vyšší socioekonomické třídy) nebo seznamky zaměřené na určitý životní styl (VeggieDate.org pro vegetariány, SmokingPassions.com pro kuřáky, Fitness-Singles.com pro sportovce). I velké mainstreamové seznamky typu OKCupid nebo eDarling, které využívají párovací algoritmus, propojují své uživatele na základě podobnosti.

Samozřejmě je ale příliš brzy na jednoznačné závěry. Je nutné zdůraznit, že tento článek vychází jen z pár prvních výzkumů, které se opírají o data několika seznamovacích služeb. Závěry jsou tak platné primárně jen pro určitou část seznamkového trhu. Co se děje na seznamkách, jejichž majitelé s výzkumníky spolupracovat nechtějí nebo nemají tu možnost, s jistotou nevíme. Také se z velké části opírám o výzkumy zaměřené na USA, kde je seznamování přes internet zřejmě rozšířenější než v jiných rozvinutých zemích, a závěry tak nemusí být přenositelné do dalších kontextů. V neposlední řadě je důležité připomenout, že porovnávat trendy výběrového párování sezdaných dvojic s výběrovým párováním v samotných začátcích seznamovacího procesu na seznamce znamená srovnávat dvě odlišné fáze vztahu. Rozdíl mezi nimi tak nemusí být nutně zapříčiněn online prostorem.

I přes všechny limitace dokáže výzkum online seznamek významně rozšířit naše poznání o šablonách výběrového párování. Nejen kvůli porovnání již zaznamenaných trendů, ale především jako hloubková sonda do mechanismu výběrového párování. Strukturální a sociální faktory rozhodně nestačí k vysvětlení výběrového párování a individuální faktory budou mít důležitý vliv. Z prvních analýz také vyplývá, že jsou to spíše ženy, které upřednostňují sobě podobného partnera [Hitsch et al. 2008]. Data ze seznamkových profilů dále nabízí analýzy homofilie na základě charakteristik, které nejsou v klasických výzkumných datech běžné, a jsou tedy do velké míry neprozkoumané, i přestože pro uživatele mohou být klíčové během filtrování potenciálních partnerů. Jedním z důležitých ukazatelů se ukazuje být například přístup k rodině (chuť mít děti a počet dětí z předchozích vztahů), typ postavy (například „atletická“) a zda je uživatel kuřák. V analýzách uživatelského chování na seznamce [Fiore, Donath 2005] měly tyto charakteristiky v hledání partnera větší váhu než ukazatele typu vzdělání nebo náboženství.

Proměny, které internet vnáší do sňatkového trhu, se určitě vyplatí dále zkoumat i s ohledem na fakt, že internet čím dál silněji vstupuje do našich životů. Velký smysl by měl kvalitativní výzkum, který by zkoumal racionalizaci uživatelského chování na seznamkách, ale třeba i motivační nebo naopak bariéry pro využití seznamovacích služeb. Závěry z prvních výzkumů je třeba validovat na dalších datových souborech. Pro tento účel je důležitá spolupráce se seznamkami, které mají bohatá data reálného uživatelského chování. Důležité rozšíření by přinesl i výzkum českého kontextu, kde je online seznamování méně rozšířené než v USA a rodinný život se opírá o jiné historické reálie. Dalším zajímavým výzkumným směrem je trajektorie vztahu, který vznikl online. Potvrdí se první výzkumy, že co se délky vztahu a spokojenosti v něm týče, seznámení na seznamce je spojeno s mírně lepšími výsledky než seznámení offline [Cacioppo et al. 2013]?

O AUTORECH

Markéta Šetinová je socioložka a psychoterapeutka. Absolvovala magisterské studium sociologie na univerzitě v Oxfordu, nyní pokračuje s doktorským výzkumem při Institutu sociologických studií na Fakultě sociálních věd UK. Ve svém výzkumu i psychoterapeutické praxi se věnuje především seznamování, singles a partnerským vztahům. Markétu Šetinovou můžete kontaktovat na marketa@modernilaska.cz.

L I T E R A T U R A

- Allport, Gordon W. 1954. *The Nature of Prejudice*. Cambridge, Mass.: Addison-Wesley Pub. Co.
- Becker, Gary S. 1973. "A Theory of Marriage: Part I." *Journal of Political Economy* 81 (4): 813–46. <https://doi.org/10.1086/260084>.
- Blackwell, Debra L., Daniel T. Lichter. 2004. "Homogamy Among Dating, Cohabiting, and Married Couples." *Sociological Quarterly* 45 (4): 719–37. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2004.tb02311.x>.
- Blau, Peter M., Terry C. Blum, Joseph E. Schwartz. 1982. "Heterogeneity and Inter-marriage." *American Sociological Review* 47 (1): 45–62. <https://doi.org/10.2307/2095041>.
- Cacioppo, John T., Stephanie Cacioppo, Gian C. Gonzaga, Elizabeth L. Ogburn, Tyler J. VanderWeele. 2013. "Marital Satisfaction and Break-Ups Differ across on-Line and off-Line Meeting Venues." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 110 (25): 10135–40. <https://doi.org/10.1073/pnas.1222447110>.
- Curtis, Kristen Taylor, Christopher G. Ellison. 2002. "Religious Heterogamy and Marital Conflict: Findings From the National Survey of Families and Households." *Journal of Family Issues* 23 (4): 551–76. <https://doi.org/10.1177/0192513X02023004005>.
- Domański, Henryk, Dariusz Przybysz. 2007. "Educational Homogamy in 22 European Countries." *European Societies* 9 (4): 495–526. <https://doi.org/10.1080/14616690701314119>.
- Dribe, Martin, Paul Nystedt. 2013. "Educational Homogamy and Gender-Specific Earnings: Sweden, 1990–2009." *Demography* 50 (4): 1197–1216. <https://doi.org/10.1007/s13524-012-0188-7>.
- Esteve, Albert, Joan García-Román, Iñaki Permanyer. 2012. "The Gender-Gap Reversal in Education and Its Effect on Union Formation: The End of Hypergamy?" *Population and Development Review* 38 (3): 535–46. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2012.00515.x>.
- Esteve, Albert, Luis Ángel López, Robert McCaa. 2013. "The Educational Homogamy Gap between Married and Cohabiting Couples in Latin America." *Population Research and Policy Review* 32 (1): 81–102. <https://doi.org/10.1007/s11113-012-9263-4>.
- Esteve Palós, Albert, Clara Cortina. 2006. "Changes in Educational Assortative Mating in Contemporary Spain." *Demographic Research* 14 (17): 405–28. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2006.14.17>.
- Feliciano, Cynthia, Belinda Robnett, Golnaz Komaie. 2009. "Gendered Racial Exclusion among White Internet Daters." *Social Science Research* 38 (1): 39–54. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2008.09.004>.
- Fiore, Andrew T., Judith S. Donath. 2005. "Homophily in Online Dating: When Do You Like Someone Like Yourself?" In *CHI '05 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, 1371–1374. CHI EA '05. New York, NY, USA: ACM. <https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>.

- Fónadová, Laura, Tomáš Katrňák. 2016. "Etnická homogamie na Slovensku v letech 1992 až 2012." *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 52 (2): 157–78. <https://doi.org/10.13060/00380288.2016.52.2.245>
- Fu, Xuanning, Tim B. Heaton. 2008. "Racial and Educational Homogamy: 1980 to 2000." *Sociological Perspectives* 51 (4): 735–58. <https://doi.org/10.1525/sop.2008.51.4.735>.
- Gordon, Milton Myron. 1964. *Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins*. Oxford University Press.
- Goux, Dominique, Eric Maurin. 2003. "Who Marries Whom In France?" In *Who Marries Whom?*, edited by Hans-Peter Blossfeld and Andreas Timm, 57–78. European Studies of Population 12. Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-1065-8_4.
- Halpin, Brendan, Tak Wing Chan. 2003. "Educational Homogamy in Ireland and Britain: Trends and Patterns*." *The British Journal of Sociology* 54 (4): 473–95. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2003.00473.x>.
- Hamplová, Dana. 2000. "Šetření ISSP 1998 - Náboženství / International Social Survey Program 1998 - Religion." *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review* 36 (4): 431–40.
- Hitsch, Günter J., Ali Hortacsu, Dan Ariely. 2006. "What Makes You Click? Mate Preferences and Matching Outcomes in Online Dating" [online]. Rochester, NY: Social Science Research Network [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://papers.ssrn.com/abstract=895442>.
- Hitsch, Günter J. 2008. "Matching and Sorting in Online Dating." [online]. Rochester, NY: Social Science Research Network [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://papers.ssrn.com/abstract=1113243>.
- Hou, Feng, John Myles. 2008. "The Changing Role of Education in the Marriage Market: Assortative Marriage in Canada and the United States since the 1970s" [online]. *Canadian Journal of Sociology* 33 (2) [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://journals.library.ualberta.ca/cjs/index.php/CJS/article/view/551>.
- Ibarra, Herminia. 1997. "Paving an Alternative Route: Gender Differences in Managerial Networks." *Social Psychology Quarterly* 60 (1): 91–102. <https://doi.org/10.2307/2787014>.
- Kalmijn, Matthijs. 1994. "Assortative Mating by Cultural and Economic Occupational Status." *American Journal of Sociology* 100 (2): 422–52. <https://doi.org/10.1086/230542>
- Kalmijn, Matthijs. 1998. "Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends." *Annual Review of Sociology*, 1998. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.395>
- Kalmijn, Matthijs, Paul M. de Graaf, Jacques P. G. Janssen. 2005. "Intermarriage and the Risk of Divorce in the Netherlands: The Effects of Differences in Religion and in Nationality, 1974–94." *Population Studies* 59 (1): 71–85. <https://doi.org/10.1080/0032472052000332719>.
- Katrňák, Tomáš. 2008. *Spříznění Volbou? Homogamie a Heterogamie Manželských Párů v České Republice*. Praha: Slon.

- Katrnak, Tomas, M. Kreidl, Laura Fonadova. 2005. "Trends in Educational Assortative Mating in Post-Socialist Central Europe: Czech Republic, Slovakia, Poland, and Hungary Between 1988 and 2000." [online]. USA: California Center for Population Research [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://escholarship.org/uc/item/3dz4r17q>.
- Klat, Myriam, Adèle Khudr. 1986. "Religious Endogamy and Consanguinity in Marriage Patterns in Beirut, Lebanon." *Social Biology* 33 (1–2): 138–45. <https://doi.org/10.1080/19485565.1986.9988631>.
- Klein, Thomas, Edgar Wunder. 1996. "Regionale Disparitäten Und Konfessionswechsel Als Ursache Konfessioneller Homogamie." *Kolner Zeitschrift Fur Soziologie Und Sozialpsychologie* 48: 96–125.
- Kopf, Dan. 2016. "Why Is Interracial Marriage on the Rise?" [online]. USA: Priceonomics [cit 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://priceonomics.com/why-is-interracial-marriage-on-the-rise/>.
- Lin, Ken-Hou, Jennifer Lundquist. 2013. "Mate Selection in Cyberspace: The Intersection of Race, Gender, and Education." *American Journal of Sociology* 119 (1): 183–215. <https://doi.org/10.1086/673129>.
- Lucassen, L., C. Laarman. 2009. "Immigration, Inter marriage and the Changing Face of Europe in the Post War Period." *History of the Family* 14 (1): 52–68. <https://doi.org/10.1016/j.hisfam.2008.12.001>.
- McPherson, Miller, Lynn Smith-Lovin, James M. Cook. 2001. "Birds of a Feather: Homophily in Social Networks." *Annual Review of Sociology* 27 (1): 415–44. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>.
- Myers, Scott M. 2006. "Religious Homogamy and Marital Quality: Historical and Generational Patterns, 1980 – 1997." *Journal of Marriage and Family* 68 (2): 292–304. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2006.00253.x>.
- O'Leary, Richard. 2001. "Modernization and Religious Inter marriage in the Republic of Ireland." *The British Journal of Sociology* 52 (4): 647–65. <https://doi.org/10.1080/00071310120084517>.
- Oppenheimer, Valerie Kincade. 1988. "A Theory of Marriage Timing." *American Journal of Sociology* 94 (3): 563–91. <https://doi.org/10.1086/229030>.
- Potârca, Gina. 2017. "Does the Internet Affect Assortative Mating? Evidence from the U.S. and Germany." *Social Science Research* 61 (January): 278–97. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2016.06.019>.
- Potârca, Gina, Melinda Mills. 2015. "Racial Preferences in Online Dating across European Countries." *European Sociological Review* 31 (3): 326–41. <https://doi.org/10.1093/esr/jcu093>.
- Rosenfeld, Michael J. 2008. "Racial, Educational and Religious Endogamy in the United States: A Comparative Historical Perspective." *Social Forces* 87 (1): 1–31. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0077>.

- Rosenfeld, Michael J., Reuben J. Thomas. 2012. "Searching for a Mate: The Rise of the Internet as a Social Intermediary." *American Sociological Review* 77 (4): 523–47. <https://doi.org/10.1177/0003122412448050>.
- Rudder, Christian. 2009. "How Races and Religions Match in Online Dating" [online]. USA: The OkCupid Blog [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://theblog.okcupid.com/how-races-and-religions-match-in-online-dating-e74ccdc5f6f6>.
- Rudder, Christian. 2014. "Race and Attraction, 2009–2014" [online]. USA: The OkCupid Blog [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://theblog.okcupid.com/race-and-attraction-2009-2014-107dcbb4f060>.
- Sautter, Jessica M., Rebecca M. Tippett, S. Philip Morgan. 2010. "The Social Demography of Internet Dating in the United States*." *Social Science Quarterly* 91 (2): 554–75. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2010.00707.x>.
- Schoen, Robert, Robin Weinick. 1993. "Partner Choice in Marriages and Cohabitations." *Journal of Marriage and Family*, no. 2: 408–414. <https://doi.org/10.2307/352811>.
- Schwartz, Christine. 2013. "Trends and Variation in Assortative Mating: Causes and Consequences." *Annual Review of Sociology* 39 (1): 451–70. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145544>.
- Sherkat, Darren E. 2004. "Religious Inter-marriage in the United States: Trends, Patterns, and Predictors." *Social Science Research* 33 (4): 606–25. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2003.11.001>.
- Skopek, Jan, Florian Schulz, Hans-Peter Blossfeld. 2011. "Who Contacts Whom? Educational Homophily in Online Mate Selection." *European Sociological Review* 27 (2): 180–95. <https://doi.org/10.1093/esr/jcp068>.
- Smith, Aaron, Maeve Duggan. 2013. "Online Dating & Relationships" [online]. USA: Pew Research Center: Internet, Science & Tech [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://www.pewinternet.org/2013/10/21/online-dating-relationships/>.
- Smits, Jeroen, Hyunjoon Park. 2009. "Five Decades of Educational Assortative Mating in 10 East Asian Societies." *Social Forces* 88 (1): 227–55. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0241>.
- Smits, Jeroen, Wout Ultee, Jan Lammers. 1998. "Educational Homogamy in 65 Countries: An Explanation of Differences in Openness Using Country-Level Explanatory Variables." *American Sociological Review* 63 (2): 264–85. <https://doi.org/10.2307/2657327>.
- Sweeney, Megan M. 2002. "Two Decades of Family Change: The Shifting Economic Foundations of Marriage." *American Sociological Review* 67 (1): 132–47. <https://doi.org/10.2307/3088937>.
- Sweeney, Megan M., Maria Cancian. 2001. "The Changing Importance of Economic Prospects for Assortative Mating" [online.] USA: California Center for Population Research [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://escholarship.org/uc/item/0zb3420q>.

- Syslová, Jana. 2011. "Třetina Čechů hledá partnera po síti, vyjde to každému pátému" [online]. Praha: iDNES.cz [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/tretina-cechu-hleda-partnera-po-siti-vyjde-to-kazdemu-patemu-prd-/vztahy-sex.aspx?c=A110615_173819_vztahy-sex_abr.
- The Economist. 2014. "Sex, Brains and Inequality" [online]. London: The Economist [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.economist.com/news/united-states/21595972-how-sexual-equality-increases-gap-between-rich-and-poor-households-sex-brains-and>.
- Ultee, Wout C., Ruud Luijkx. 1990. "Educational Heterogamy and Father-to-son Occupational Mobility in 23 Industrial Nations: General Societal Openness or Compensatory Strategies of Reproduction?" *European Sociological Review* 6 (2): 125–49. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a036554>.
- Valkenburg, Patti M., Jochen Peter. 2007. "Who Visits Online Dating Sites? Exploring Some Characteristics of Online Daters." *CyberPsychology & Behavior* 10 (6): 849–52. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9941>.
- Verbrugge, Lois M. 1983. "A Research Note on Adult Friendship Contact: A Dyadic Perspective." *Social Forces* 62 (1): 78–83. <https://doi.org/10.2307/2578348>.
- Wang, Wendy. 2012. "Chapter 4: Public Attitudes on Inter marriage" [online]. USA: Pew Research Center's Social & Demographic Trends Project [cit 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://www.pewsocialtrends.org/2012/02/16/chapter-4-public-attitudes-on-intermarriage>.
- Yancey, George. 2007. "Homogamy over the Net: Using Internet Advertisements to Discover Who Interracially Dates." *Journal of Social and Personal Relationships* 24 (6): 913–30. <https://doi.org/10.1177/0265407507084190>.